

November 1938.

Vojenský veliteľ zo Slovenska podáva správu majorovi Ditě na MNO o konkrétnych prípadoch vyhostenia a trýznenia bývalých čs. občanov na okupovanom území medzi 10. - 19. 11. 1938.

Predkladám ďalšie konkrétne prípady týrania:

Jaroslav¹: 14. 11. 1938: Dňa 12. 11. statkár V. z Hangyáspusta pri Šahách bol vyzvaný, aby 13. t. m. do 2. hodiny opustil maďarské územie. Vzali mu 4 070 Kč v hotovosti a statok i s inventárom v cene asi 320 000 Kč. Keď žiadal potvrdenie, čo nechal v Maďarsku, odopreli mu a pohrozili i sluhom žalárom do 10 rokov.

Richard²: Rimavská Sobota. Týranie, zatýkanie, členovia Sokola, HG sú strašne týraní. Plné väznice zatknutých a zmrzačených.

Ferdinand³: 14. 11. 1938: Učiteľka Elena Zákorcsiová a učiteľ Pavel Pavlík (Slováci), ktorí pôsobili v Bohdanovciach, okres Košice, boli dňa 10. 11. 1938 vyzvaní maďarskými dôstojníkmi, aby tohože dňa do 24. hodiny opustili Bohdanovce, ak nie, budú zastrelení. Voz na prevezenie zvrškov nedostali od žiadneho roľníka, pretože za nimi chodil maďarský vojak, ktorý dodanie voza roľníkom zakazoval. Pre zanechaný nábytok sa sami nesmú vrátiť. Tento si môžu nechať odvieť inou osobou.

Ferdinand 14. 11. 1938: Do nemocnice v Michalovciach dňa 12. 11. 1938 bolo dopravených 23 kolonistov (Čechov a Slovákov) a dňa 13. 11. 1938 ďalšie osoby z okupovaného územia Maďarska. Boli stýraní a olúpení a potom maďarskými četníkmi vyšupovaní bez prostriedkov na naše územie.

Ferdinand 14. 11. 1938: Dňa 11. 11. bola privedená na veliteľstvo práporu III/66 rodina z Drahňova. Muž so ženou a so synom, ktorí boli bití Maďarmi a utiekli do Budkoviec. Syn mal dve bodné rany nožom, jednu v záloktí a jednu na stehne.

Ferdinand 15. 11.: Všetky osoby, ktoré boli v Rimavskej Sobote za ČSR verejne činné, sú zatýkané, týrané. Tak napríklad Rudolf Zdeněk V., šofér, plavec a iní, celkovo 17 osôb. Výsluch prevádza major Sudoma. Na udanie miestneho notára bol zatknutý hostinský U. a jeho starší syn U. bol zviazaný na rukách a cez prsia povrazom a takto dopravený do Rimavskej Soboty, kde bol stýraný vrah na nepoznanie.

Jaroslav 15. 11. 1938: V Lučenci boli stýraní členovia Slovenskej ligy. V ten istý deň bolo vyhostených 54 profesorov a učiteľov slovenskej a českej národnosti s podotknutím, že v Lučenci nebudú žiadne menšinové školy. Bývalý úradník okresného súdu v Šahách Karol Barnáš a Július Zsigo, keď prišli do Šiah pre svoje manželky, boli zatknutí, obvinení zo špioňaže a odvezení do Budapešti na výsluch. Potom boli prepustení.

Dodatkom k môjmu j. č. 5771/dôv. zo dňa 17. 11. predkladám hlásenie styčného dôstojníka štábného kapitána Rosenzweiga: 18. t. m. o 17. hodine bolo dopravených z Maďarska na demarkačnú čiaru kóta 210 (severovýchodne Levíc) na vozoch a peši 66 osôb, z toho 63 Čechov a 3 Slováci. Tieto osoby pochádzali z Kőbölkút (*Gbelce*) 40 ľudí, z Bátorovej Kesy (*Bátorove Kosihy*) 6, z Bine (legionárska osada) 8 osôb, z Adrapusztza (*Nová Vieska*) 12 osôb.

František K. z Kőbölkút vypovedá, že 7. t. m. bol v Kőbölkút zastrelený Anton M. a P. Mária M., ktorá bola zamestnaná u P. ako služobná vypovedá, že 7. t. m. prišli do domu četníci so starostom, odstrčili ju a P. zastrelili pred jeho domom. Manželka Ing. M. z Kőbölkút vypo-

vedá, že jej muža odviezli maďarskí četníci do školy v Köbölkút pod zámienkou, aby odovzdal sedlá sedliackej jazdy, ktoré tam mal uložené. Pritom ohrozovali jeho syna tak, že stratil reč a robí dojem pomäteného. I ona, hoci prosila maďarského dôstojníka, nemohla sa k manželovi dostať. Videla však cez okno, ako v miestnosti školy sa sotva vliekol a pravdepodobne bol stýraný. Václav R. z Köbölkút udáva, že jeho bývalý kočiš Gyula H. mu povedal, že videl, ako obesili M. na strome v sokolskom dvore.

Dalej R. udáva, že hostinský Š. z Köbölkút bol zastrelený civilným obyvateľstvom a to stolárom Štefanom V. Vraj Š. mal u seba 6 000 Kč. Všetci súhlasne vypovedali, že v deň obsadenia osád maďarským vojskom uväznení mali za polhodinu zobrať si svoje veci a boli potom vlastnými vozmi odvezení do Parkana (Štúrovo) do väznice okresného súdu. Tam boli týždeň. V Parkani si museli za vlastné peniaze najať nákladné auto, ktorým boli odvezení do nových kasární v Nane (Štúrovo). V týchto kasárňach je väznených asi 400 osôb českej a slovenskej národnosti. Z Nane boli odvezení piatok ráno vlakom do Levíc. Večer v ten deň boli deti a nemocní naložení na vozy. Ostatní boli peši dopravení ku kóte 210 severne od Levíc. Vypovedajú, že po celú dobu väzenia nedostali jedlo a mali len to, čo si vzali so sebou alebo čo si tajne mohli kúpiť. Pri ich odovzdávaní maďarskí četníci nedovolili napríklad, aby matky vzali pre svoje deti najnutnejšie prádlo.

Jaroslav K. z Aradpuszty udáva, že za maďarským vojskom vnikli do osady „szabadcsapat“⁴, ktorí hrozným spôsobom týrali hlavne Slovákov z Dolnej zeme⁵ a nadávali im do vlastizradcov. Protokoly so všetkými zúčastnenými boli spísané na okresnom úrade v Pukanci a budú priamo zaslané slovenskej vláde. Štábný kapitán Rosenzweig oznámil prostredníctvom kapitána maďarskej armády Szentkirály, policajného komisárstva v Leviciach, že od zotmenia do svitania nebude na našej strane nikto prijímaný. Odôvodňuje to tým, že v noci je veľmi ťažká kontrola a veľmi obťažné ubytovanie vypudených osôb. Tento zákaz bol daný všetkým strážnym SOS⁶.

Štábný kapitán Sisovský 19. t. m.: V poludňajších hodinách prišli do Tlmač Peter K. so synom Františkom a František V. z legionárskej osady Bína. V. vypovedá: 9. t. m. prišli k nemu maďarskí vojaci a previedli domovú prehliadku. Hľadali zbrane a chceli ho zastreliť. 10. t. m. bola u neho prevedená nová prehliadka, pri ktorej bol stýraný a do 13. t. m. bol držaný pod dozorom. Po príchode vojska prišla do osady Nemzeti Őrség (Národná stráž) a chcela všetkých obyvateľov postrieľať. Na žiadosť manželky občana H. bol V. spolu s H. zavedený s 5 četníkmi k notárovi v Bini. Odtiaľ však už neboli prepustení a boli odvezení do Parkana na okresný súd a odtiaľ do koncentračného tábora v nových kasárňach v Nane. Spali na holej dlážke a nedostali ani stravu. 18. t. m. odviezli ich na stanicu v Parkani a odtiaľ vlakom do Levíc. Z vagónu neboli pustení ani na stranu. Petra K. maďarskí četníci chytili na ceste a jeho syna na poli, stýrali ich. Podobne ako V. a H. odviezli do Parkana. Obidvaja vypovedajú, že v Köbölkút boli zastrelení M., M., P. a Š. 19. t. m. sa skupina maďarských vojakov vedená ašpirantom vyhrážala majiteľovi dvora 1 1/2 km juhozápadne Rohoznice (Rohožnica) zastrelením a jeho služobnú maďarskí vojaci chceli znásilniť. Táto skupina vraj mala za úlohu obsadiť uvedený dvor. Táto bola styčným dôstojníkom vrátená a dvor obsadený našou strážou.

AMZV ČR, PrS., kr. 62, f. 7, č. 179 379/VI-1/38

¹ Jaroslav – Veliteľstvo hraničného pásma XV, Banská Bystrica

² Richard – neidentifikované

³ Ferdinand – Veliteľstvo hraničného pásma XVI, Košice

⁴ Pozri dok. č. 2

⁵ Boli to kolonisti, ktorí prišli z Maďarska a dostali pridel pôdy.

⁶ Pozri dok. č. 4

17. november 1938, Nová Baňa.

Zápisnica napísaná na okresnom úrade s Ing. Jindřichom L., Ignáčom T., Karolom K., Jaroslavom N. a Ladislavom S., predtým príslušnými do mesta Levice, ktorí vypovedali, že maďarská polícia ich bezdôvodne a náhle vyhostila z okupovaného teritória bez toho, aby to mohli oznámiť svojim rodinám a zachrániť svoje majetkové vlastníctvo.

Zápisnica

Dostavili sa bez predvolania a udávajú:

Dňa 16. 11. 1938 odpolednia dostavil sa ku každému z nás detektív štátnej maďarskej polície a vyzval nás, aby sme sa ihneď dostavili na policajný úrad v Leviciach, ktorý je umiestnený na bývalom okresnom úrade. Úradník, poľažne policajt, ktorý zastupoval funkciu vedúceho detektívneho oddelenia, nás vyzval, aby sme udali svoje nacionálie. Bez odôvodnenia nám oznámil, že v priebehu pol hodiny budeme odvedení četníckou hliadkou na hranice, na územie Slovenska. Večer o pol šiestej hodine pod vedením policajnej hliadky boli sme dopravení najprv po hradskej, potom cez polia smerom na Klačany, kde nám vojenská hliadka, ktorá nás prevzala, ukázala smer na Klačany. Postavila sa s pripravenými puškami a ostala na mieste stáť, pričom nás sledovala, až kým sme neprekročili hranice. Uvádzame, že zo svojich nehnuteľností a hnutelností nebolo nám umožnené nič vziať, takže sme prišli úplne bez prostriedkov. Ďalej nebolo nám dovolené ani s našimi rodinami sa rozlúčiť, takže teraz máme obavu, čo sa stane s našimi rodinami. Iné nemáme čo udať.

Zápisnica po prečítaní podpísaná.

D. a h.

F. Papík, v. r.
komisár policajnej správy
Kašša, v. r.
zapisovateľ

Ing. Jindřich L., v. r.
Ignác T., v. r.
Karol K., v. r.
Jaroslav N.
Ladislav S., v. r.

SNA, KÚ, kr. 256, f. 71527/38 prez., bez č.

18. november 1938, Bratislava.

Krajinské žandárske veliteľstvo v Bratislave podáva Prezídium Krajinského úradu správu strážmajstra Františka Jedličku, predtým veliteľa žandárskej stanice v Košútoch, o fyzickom násilí maďarského vojska a drancovaní majetku Slovákov a Čechov na okupovanom teritórii.